

# QA-NEWS



ข่าวประกันคุณภาพการศึกษา พระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

KMITNB

☎ In.s.1123 E-mail : qa@kmitnb.ac.th

ฉบับที่ 50 ปักษ์หลัง มิถุนายน พ.ศ. 2546

## ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

### ตามเจตนารมณ์ของ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งโดยหลักการสากลถือว่าการประกันคุณภาพเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา แต่ประเทศไทยเพิ่งมีการกำหนดไว้ในกฎหมายเป็นครั้งแรก ซึ่งยังคงมีความเข้าใจไม่ตรงกัน และมีการตีความผิดเพี้ยนไปจากเจตนารมณ์ของ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ จึงได้มีการวิเคราะห์คำอธิบายของคณะกรรมการการศึกษาระดับอุดมศึกษา พรบ. การศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเป็นบรรทัดฐานในการวางแผนปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป QA NEWS จึงสรุปสาระของผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาเสนอให้ทราบ

### 1. แนวคิด

พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจบริหารการศึกษาไปยังระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องมีระบบการประกันคุณภาพเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตาม จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน ทั้งนี้จะมีทั้งการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการประเมินภายนอก เป้าหมายของการประเมินคุณภาพนั้น ไม่ใช่เพื่อการลงโทษ แต่เป็นเครื่องสะท้อนให้สถานศึกษาได้นำไปพิจารณาจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างเต็มที่ ฉะนั้นการประกันคุณภาพจึงเป็นการประกันคุณภาพเพื่อผู้เรียน

ในอดีตที่ผ่านมามักจะให้หน่วยงานประเมินภายนอกเพียงอย่างเดียว ซึ่งผลที่ออกมาเชื่อถือไม่ค่อยได้ หรือไม่ได้นำไปใช้ปรับปรุงการจัดการศึกษาเท่าที่ควร จึงสมควรให้มีการประเมินภายนอกโดยองค์กรอิสระ องค์กรอิสระในที่นี้หมายความว่า ไม่ถูกครอบงำโดยฝ่ายรัฐหรือฝ่ายราชการ

การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาเป็นแนวคิดที่ดี แต่ต้องระมัดระวังไม่ให้กลายเป็นมาตรฐานเดียว เนื่องจากกระบวนการจัดการศึกษาต่อไปจะมีความหลากหลาย มีตั้งแต่การศึกษาที่จัด

โดยครอบครัว ชุมชน ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การมีมาตรฐานระดับชาติต้องเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น มีมาตรฐานที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นด้วย หมายความว่าท้องถิ่นควรมีบทบาทที่จะกำหนดว่าต้องการพัฒนาคนในท้องถิ่นให้ออกมาเช่นไรเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

มาตรฐานการศึกษา อาจเรียกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องมี แต่จุดสำคัญที่สุดอยู่ที่ผลผลิต คือผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น เก่งขึ้น และมีความรับผิดชอบมากขึ้น สำหรับส่วนที่เป็นปัจจัยตัวอ่อนในด้านทรัพยากร กระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการเรียนการสอน ถึงแม้มีความสำคัญ แต่สามารถจัดให้หลากหลายได้ ซึ่งความหลากหลายจะต้องคำนึงถึงผู้รับการศึกษาเป็นสำคัญ

### 2. หลักการ

ในการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีหลักการที่ต้องพิจารณา ดังนี้

1. ระบบประกันคุณภาพ ไม่ใช่เรื่องของการชี้ถูกชี้ผิดหรือการตรวจสอบ แต่เป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ควบคู่กับการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา
2. มาตรฐานการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย และยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การประกันคุณภาพมีภารกิจหลัก 4 ส่วน ซึ่งต้องแยกบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน
  - 3.1 การกำหนดมาตรฐาน หรือหลักเกณฑ์ของระบบการประกันคุณภาพ เป็นหน้าที่ของส่วนกลาง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย
  - 3.2 การประเมินภายใน เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการประเมินภายใน โดยดึงชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม
  - 3.3 การประเมินภายนอก ให้องค์กรอิสระในรูปองค์การมหาชนทำหน้าที่ในการประเมินภายนอก การที่ให้องค์กรอิสระทำหน้าที่นี้ เพราะต้องการให้อิสระจากฝ่ายราชการ และต้องทำหน้าที่ประเมินสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

3.4 การนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุง เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารการศึกษา

### 3. แนวการดำเนินงาน

1. การกำหนดมาตรฐานเป็นเรื่องของหน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ในระบบ เช่น อาจกำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มาจากหลายวงการ มีความเป็นอิสระ มีความเข้าใจการศึกษาทั้งภาพรวมและความต้องการของพื้นที่

2. ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขึ้นเอง โดยให้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของกระทรวง และทบวงมหาวิทยาลัย

3. การประเมินภายนอก ดำเนินการโดยองค์กรมหาชน ซึ่งเป็นองค์กรในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงฯ มีฐานะเป็นนิติบุคคล บริหารงานในรูปองค์คณะบุคคล โดยมีคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ มีสำนักงานขนาดใหญ่โตแต่มีประสิทธิภาพ ทำหน้าที่เฉพาะด้านการประเมินภายนอก ซึ่งอาจทำเองบางส่วนหรืออาจตั้งผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมาทำงานเฉพาะกิจ คือ การประเมินคุณภาพ

อย่างไรก็ตาม การเป็นองค์กรมหาชนจะต้องดำเนินการที่ให้บริการสาธารณะโดยไม่แสวงหากำไร ซึ่งถือว่าการประกันคุณภาพเป็นบริการสาธารณะอย่างหนึ่ง แต่องค์กรมหาชนนี้ไม่สามารถกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและไปใช้บังคับให้หน่วยงานหรือสถานศึกษาปฏิบัติตาม จึงต้องอาศัยหน่วยงานราชการที่มีอำนาจบริหารเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการของการประกันคุณภาพ เพื่อให้องค์กรมหาชนนำไปจัดทำรายละเอียดในเรื่องตัวบ่งชี้และวิธีการประเมิน

4. องค์กรมหาชนเมื่อประเมินแล้ว ส่งผลการประเมินให้ผู้มีอำนาจใช้ในการตัดสินใจ และดำเนินการในเชิงบริหารเพื่อให้มีการปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษา

5. รายงานการประเมินสถานศึกษา ประกอบด้วยรายละเอียดต่าง ๆ เช่น

- ข้อมูลเชิงสถิติ
- ตัวชี้วัดในด้านคุณภาพ
- จุดอ่อนของสถานศึกษา
- จุดแข็งของสถานศึกษา
- ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง (ถ้ามี)

6. องค์กรมหาชนที่ทำหน้าที่ประเมินภายนอก ควรมีบทบาทในระบบการประกันคุณภาพด้วย ดังนั้น เมื่อประเมินแล้ว

ให้จัดทำรายงานพร้อมข้อเสนอแนะ (ในกรณีสถานศึกษาไม่ได้มาตรฐาน ให้มีการปรับปรุงภายในระยะเวลาที่กำหนด) ส่งมายังหน่วยงานที่กำกับสถานศึกษาพิจารณาดำเนินการตามความเห็นสมควร แต่ถ้าถึงกำหนดระยะเวลาแล้วยังไม่มีการปรับปรุงแก้ไข ให้ส่งรายงานและข้อเสนอแนะมายังส่วนกลางเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป

7. ให้มีการประเมินผลภายนอกสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย

8. ระบบการประเมินระดับอุดมศึกษา ถ้าเป็นไปได้ควรจะทำอยู่ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาเดียวกัน เพราะจะต้องประสานงานเชื่อมโยงกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จะต้องคำนึงถึงปรัชญาและภารกิจของระดับอุดมศึกษา ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย

ที่มา : ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) จัดพิมพ์, 2546.



## QA ใน สจพ.

### การบรรยาย เรื่อง การวิจัยสถาบันเพื่อการบริหารและประกันคุณภาพการศึกษา

ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษา สจพ. กำหนดจัดบรรยายเรื่อง การวิจัยสถาบันเพื่อการบริหารและประกันคุณภาพการศึกษา ในวันอังคารที่ 8 กรกฎาคม 2546 ระหว่างเวลา 9.00 ถึง 12.00 น. ณ ห้องประชุม สำนักพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออุตสาหกรรม โดยมีศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) เป็นวิทยากร การจัดการบรรยายในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรของสถาบันมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยสถาบันกับการประกันคุณภาพ และมีแนวคิดในการนำความรู้ไปดำเนินงานวิจัยสถาบัน ผู้สนใจสอบถามรายละเอียด และสมัครเข้าฟังการบรรยายได้ที่ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษา สจพ. ห้อง 608 ชั้น 6 อาคารอเนกประสงค์ โทร. 1123